

Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Yeşil Yıldızlı Bir Otel İşletmesinde Permakültür Uygulamalarının Değerlendirilmesi

Engin DERMAN¹

Meriç BALCI²

Özet

Turizm sektörü dünyada ve Türkiye’de en hızlı büyüyen sektörlerdendir. Bu büyüme beraberinde sürdürülebilirlik konusunu gündeme getirmektedir. Bu noktada sürdürülebilir turizm uygulamaları önem arz etmektedir. Turizm sektörü içerisinde otel işletmeleri önemli bir yere sahiptir. Günümüzde otel işletmelerinin sunduğu hizmet çeşitliliğine baktığımızda, bu hizmetler neredeyse turistlerin tüm ihtiyaçlarını karşılayacak niteliktedir. Bu hizmetlerin sunum sürecindeki uygulamalar, sürdürülebilir turizm kapsamında değerlendirildiğinde otel işletmelerine önemli katkılar sağlamaktadır. Permakültür kavramı da sürdürülebilirlik adına yapılan çalışmalarda farklı disiplinleri bir araya getirmesi, uzun vadeli ve çoklu fayda içeren bakış açısıyla son yıllarda adından söz ettiren bir kavram haline gelmiştir. Turizm Bakanlığı’nın ‘Yeşil Yıldız’ uygulaması da sürdürülebilir turizm kapsamında çevreye duyarlılığı artırmak amacıyla otelleri teşvik eden bir uygulamadır. Bu çalışmada Manavgat Titreyengöl Bölgesinde yeşil yıldızlı bir otel işletmesinde permakültür çalışmalarının uygulanabilirliği incelenmiştir. Araştırmada nitel veri toplama yöntemlerinden mülakat ve gözlem teknikleri kullanılmıştır. Otel sahibi ile yarı yapılandırılmış mülakat yapılmış ve işletmede muhtelif zamanlarda gözlemler gerçekleştirilmiştir. Sonuçta permakültür çalışmalarının sürdürülebilir turizmin doğasına çok uygun olduğu, bu otel işletmesine iyi bir planlama ile uygulanabileceği ve neticede işletmeye önemli katkılar sağlayacağı ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir Turizm, Permakültür, Yeşil Yıldız, Otel İşletmesi

Evaluation of Permaculture Applications in a Green Star Hotel within the Scope of Sustainable Tourism

Abstract

The tourism sector is one of the fastest growing industries in the world and in Turkey. This growth brings along the issue of sustainability. At this point, sustainable tourism practices are important. Hotel businesses have an important place in the tourism sector. Today, when we look at the variety of services offered by hotel businesses, these services will meet almost all the needs of tourists. Applications in the process of providing these services make significant contributions to hotel businesses when evaluated within the scope of sustainable tourism. The concept of permaculture has become a notorious concept in recent years by bringing together different disciplines in the studies carried out in the name of sustainability and with a long-

---

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Akdeniz Üniversitesi, Manavgat Turizm Fakültesi, ORCID: 0000-0003-1171-6242, ederman@akdeniz.edu.tr

² Dr. Öğr. Üyesi, Akdeniz Üniversitesi, Manavgat Meslek Yüksekokulu, mericbalci@akdeniz.edu.tr

term and multi-benefit perspective. The Green Star 'application of the Ministry of Tourism is an application that encourages hotels to increase environmental awareness within the scope of sustainable tourism. In this study, the applicability of permaculture studies in a green star hotel in Manavgat Titreyengöl Region was investigated. Interview and observation techniques were used in the research. A semi-structured interview was conducted with the owner of the hotel and observations were conducted at various times. As a result, it has been shown that permaculture studies are very suitable for the nature of sustainable tourism, can be applied to this hotel with good planning and as a result will make significant contributions to the business.

Keywords: Sustainable Tourism, Permaculture, Green Star, Hotel Management

Giriş

Sanayileşmenin getirdiği yeni düzen, düşünsel ve davranışsal açıdan önemli bir toplumsal dönüşüme neden olmuştur. Özellikle çevresel boyutta kendisini gösteren bu dönüşüm, doğal kaynak tüketimini çarpıcı boyutlara ulaştırmıştır. Sürdürülebilir kalkınma anlayışıyla başlayan süreç birçok sektör gibi turizmi de etkilemiş ve günümüzde sürdürülebilir turizm kavramına zemin oluşturmuştur. Konunun öncelikle toplumsal açıdan ilişkilendirilmesi önemlidir. Nitekim sanayi devriminin ideal toplum hayali yine insan eliyle oluşan ve çevresel bozulmalarla karamsar bir gerçekliğe dönüşmüştür. Bu dönüşüm, turizm ve çevre ilişkisinde de kendini göstermektedir. Turizmden beklenen ekonomik fayda, beklenmeyen çevre sorunlarıyla çatışmaktadır (Çalışkan, 2017).

Turizm sektöründe otel işletmeleri gerek nicelik olarak gerekse turistlere sunulan hizmet çeşitliliği bakımından büyük yer tutmaktadır. Bu kapsamda otellerin sürdürülebilir turizm uygulamalarının tüm sektöre yansımaları olacaktır. Bu uygulamalar işletmelere müşteri memnuniyeti, uzun dönemde maliyetlerde azalma ve pazarlama gibi konularda fayda sağlayacağı gibi, makro ölçekte ülkenin sürdürülebilir turizm politikalarına da destek olacaktır. Bu kapsamda çalışmada Manavgat destinasyonunda yer alan beş yıldızlı ve yeşil yıldız sahibi bir otel işletmesi ele alınmıştır. İşletmede gözlemlerde bulunmuş ve otel sahibi ile mülakat gerçekleştirilmiştir. Sürdürülebilirlik amacını güden permakültür uygulamalarının otel işletmesi için uygunluğu araştırılmıştır.

Sürdürülebilir Turizmin Gelişimi

İnsanların yaşam süreleri içerisinde bazı değerlerin değişmesi normaldir. Değişim, vazgeçilmez bir süreçtir, ancak bu değişim sırasında özgün değerlerin korunması ve sürekliliğinin sağlanması gerekmektedir (Beyhan & Ünügör, 2010). Doğal, kültürel ve tarihi değerler turizm sektörünün kaynaklarını oluşturmaktadır. Özellikle çevre üzerindeki olumsuz

etkilere karşı alternatif olarak sürdürülebilirlik yaklaşımları ortaya çıkmıştır. Doğal kaynakların sürdürülebilirliğini güvence altına alan, yöre halkının ekonomik açıdan gelişimini sağlayan ve sosyo-kültürel değerlerin korunması olarak değerlendirilen bu yaklaşımlar; ekolojik sistemin korunması ve gelecek nesillere aktarılması yönünde sorumluluk taşıyan doğa temelli turizm aktivitelerini içerir (Kuter & nal, 2009).

Turizm faaliyetlerinin birçok ekonomik faaliyetle doğrudan ve dolaylı ilişkide olması ve bu faaliyet alanlarında ekonomik gelişmeyi uyarıcı etkisi turizm sektörünün önemini daha da arttırmaktadır. Turizmin gelişiminde çevresel sürdürülebilirlik faktörleri üzerinde duran yeni rekabet modelleri mevcuttur. Çevresel sürdürülebilir turizm gelişimi yalnızca üretim boyutunu içeren geleneksel yaklaşımlardan farklı olarak, hem üretim hem de talep boyutunu dikkate almaktadır. Turizm gelişiminin gelecekte de sürmesi ve evre bilinci yüksek turist kitlesi için çekiciliğinin uzun dönemde devamı, söz konusu kitlenin motivasyonlarını arttıran çevresel ve doğal değerlerin korunmasına bağlıdır. Bölgenin zgn kaynaklarının ve çekiciliklerinin korunması ve geliştirilmesi yanında, sürdürülebilir turizm talebi üzerinde durulmalıdır (Ayaş, 2007).

Sürdürülebilir turizm, sürdürülebilir kalkınma ilkelerinin turizm endüstrisinin ihtiyaçları bağlamında uygulanmasıdır. Bu ilkeler, her türlü turizmin gelişiminde planlama aşamasından başlayarak uygulanan temel kriterler olmalıdır. Sürdürülebilir turizm politikasının geliştirilmesinde tüm paydaşların, özellikle yerel halkın katılımı önemlidir (Pelit, 2015). Yerel halkın turizmin başarılı ve sürdürülebilir gelişiminde desteği gereklidir. Özellikle gelişmekte olan turistik destinasyonlar için bu durum büyük önem taşımaktadır. Yerel halk genellikle sürdürülebilir turizm gelişimine büyük oranda katılım göstermektedir. Yerel halkın en fazla katılım gösterdiği boyut çevresel sürdürülebilirlik olarak dikkat çekmektedir (Biçici, 2014).

Otel İşletmelerinde Sürdürülebilir Turizm Uygulamaları

1990'lı yılların başından beri, çoğunluğu otel işletmeleri olan turizm şirketleri, sürdürülebilir turizme olan bağlılıklarını göstermek için farklı girişimlerde bulunmuşlardır. Bunların en yaygın olanları çevresel davranış kuralları, en iyi çevresel uygulamalar, eko-etiketler, evre yönetim sistemleri ve çevresel performans göstergeleridir (Ayuso, 2006).

Seyahat acentelerinin web siteleri, acentelerin evre konusundaki ilgi ve duyarlılığını yansıtan iletişim araçlarından birisidir. evre koruma, çevresel eğitim, yerel kalkınma ve katılımcılık, sürdürülebilir kullanım gibi göstergeler sürdürülebilir turizm ilkeleri ile bütünleşmektedir. Acentelerin evreye verdikleri önemi ve çevresel faaliyetlerini acente web sitelerinde paylaşmaları ve sadece kendilerini değil aynı zamanda turistleri de çevresel bağlamda geliştirme gibi sürdürülebilir turizm faaliyetlerinde bulunmaları gerekir (Erdoğan, 2012).

Sürdürülebilir turizm gelişmekte olan ülkeler için çok önemlidir. Bu ülkelerde turizm genellikle ekonominin ana dayanağı olmaktadır. Dolayısıyla, paydaşların sürdürülebilir başarı için çevresel, ekonomik ve sosyal sürdürülebilirlik ilkelerini benimsemeleri gerekir. Otelciler

otel işletmelerinin çevresel sürdürülebilirliğe katkıda bulunması ve olumlu ekonomik, sosyal ve kültürel etkileri olması gerektiği konusunda hemfikirdir (Prayag, Dookhony-Ramphul, & Maryeven, 2010).

Otel işletmelerinde sürdürülebilir uygulamalar ekonomik, çevresel ve sosyo-kültürel unsurların yanında, müşteri memnuniyeti, çevre eğitimi konularını da içerir. İnsan kaynaklarının önemi yanında, çevre eğitimi, biyoçeşitlilik göz önünde tutulmalıdır. Sürdürülebilir turizm gelişiminde paydaşlarla ortaklıklar kurulmalıdır (Mihalič, Žabkar, & Cvelbar, 2012).

Hilton Otelleri Avrupa kıtasında faaliyet gösteren 70 Hilton Worldwide otelinin çevresel performansını arttırmaya yönelik bir program geliştirmiştir. Kurumsal sosyal sorumluluk ile insan kaynakları yönetimi arasında yakın ilişkiler kurulmuştur. Kurumsal çevrecilik anlayışı geliştirilmiştir. 16.000'den fazla çalışanı kapsayan program, tüm çalışan seviyelerini birbirine bağlayan otele özel eylem ekiplerini içermektedir. Metrekare başına enerji kullanımı % 15, misafir başına su kullanımı ve CO2 emisyonu üç yılda % 8 azaltılmıştır. Düşürülen maliyetler toplamı 16 milyon ABD dolarıdır ve bunun 9,6 milyon ABD doları insan davranışlarındaki değişimlere bağlıdır (Bohdanowicz, Zientara, & Novotna, 2011).

Çevre yönetimi oteller için rekabet avantajı sağlamada bir kaynak olarak değerlendirilebilir. Otellerin çevresel proaktiflikleri ile ekonomik performans düzeyleri arasında bir ilişki söz konusudur. Otellerde elde edilen çevresel proaktivite derecesi büyüdükçe performans seviyeleri artmaktadır (Claver-Cortés, Molina-Azorín, Pereira-Moliner, & López-Gamero, 2007).

Sürdürülebilir otel uygulamaları misafirleri bu uygulamalara katılmaya motive edecek şekilde ve memnun kalmalarını sağlayacak nitelikte olmalıdır. Çevre dostu bir otel için fazla para ödemeye hazır bir kitle mevcuttur. Sürdürülebilir otel uygulamaları bir niş pazarın ötesinde çekici bir pazar haline gelmiştir. Otel yönetimi misafirlerinin sosyo-kültürel geçmişini göz önünde bulundurarak planlama yapmalıdır (Berezan, Millar, & Raab, 2014).

Son zamanlarda otellerde enerji kullanımında çevresel açıdan daha uyumlu ve sürdürülebilir alternatifler tartışılmaktadır. Yenilenebilir enerji kaynaklarının yanı sıra pasif soğutma / ısıtma sistemleri ve otel binalarındaki karmaşık enerji gereksinimlerini karşılamada aydınlatma / gölgeleme sistemlerinin kullanımı geliştirilmelidir. Düzgün bir şekilde planlanmış, tasarlanmış ve sürdürülebilir şekilde işletilen oteller, iktisadi, çevresel ve sosyo-kültürel avantajların yanı sıra sürdürülebilir cazip iş fırsatlarına sahip olurlar (Bohdanowicz, Churie-Kallhauge, Martinac, & Rezachek, 2001).

Sürdürülebilir turizm talebi günden güne artmakta, seyahat endüstrisi tedarikçileri yeni yeşil programlar geliştirmekte ve hükümetler turizmde sürdürülebilir uygulamaları teşvik etmek için yeni politikalar üretmektedirler. Tüketici güvenini ve farkındalığı arttırmak, verimliliği yükseltmek için ölçülebilir ve güvenilir sistemler gerekmektedir. Küresel sürdürülebilir turizm kriterleri ortak standartlar belirlemek ve herhangi bir turizm işletmesinin ulaşması gereken asgari düzeyi ortaya koymak için önemlidir. Dört ana tema mevcuttur; etkili sürdürülebilirlik planlaması, yerel halk için sosyal ve ekonomik faydaların en üst düzeye

ıkarılması, kültürel mirasa sahip çıkılması ve çevreye olumsuz etkilerin azaltılması. Her ne kadar kriterler başlangıçta konaklama ve tur işletmeciliği sektörleri tarafından kullanılmak üzere tasarlansa da, tüm turizm endüstrisine uygulanabilir. Bu kriterler, Birleşmiş Milletlerin Binyıl Kalkınma Hedefleri doğrultusunda yoksulluğun azaltılması, çevresel sürdürülebilirlik ve iklim değişikliği gibi konuları da kapsamaktadır (Council, 2015). İnsanların evre sorunları konusunda giderek daha fazla endişe duyması, bir otel için yeşil yönetimini rekabet avantajını arttırabilecek stratejik bir araç haline getirmiştir. Bilişsel, duysal ve genel imaj kavramlarını kullanarak yeşil bir otel imajı ile markalaşmayı sağlamak mümkündür. Yeşil bir otel imajı turistin tekrar gelme, başkalarına olumlu tavsiyeler verme ve fazla ödemeye razı olma niyetini olumlu etkilemektedir (Lee, Hsu, Han, & Kim, 2010).

Otellerde Yeşil Yıldız Uygulamaları

Çevresel olumsuzlukları en aza indirmek, işletmelerin toplumsal sorumluluklarının başında gelmektedir. İşletmeler bu sorumluluklarını yerine getirebilmek için üretim aşamasında evre konularına duyarlı olmalı ve üretim ile evre konularını birlikte değerlendirmelidir. Çevreye olan duyarlılık son yıllarda hızlı biçimde artmaktadır. İşletmeler hem çevreye olan duyarlılıklarını göstermek hem de bu yöndeki tüketicilerle taleplerini karşılamak için farklı uygulamalar geliştirmektedir (Yıldız, 2016).

Turizm işletmeleri için bu bağlamda ‘Yeşil Otel’, ‘Yeşil Yıldız’ uygulamaları geliştirilmiştir. Yeşil yıldıızlı otellerde yeşil yıldıız simgesi, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın başlattığı "evreye Duyarlı Konaklama Tesisleri" projesi ve sürdürülebilir turizm kapsamında çevreye duyarlı konaklama tesislerine verilen bir tür evre etiketi uygulamasıdır. 22.09.2008 tarih ve 27005 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren ‘‘Turizm İşletmesi Belgeli Konaklama Tesislerine evreye Duyarlı Konaklama Tesisleri Belgesi Verilmesine Dair Tebliğ’’ doğrultusunda verilmektedir. Çevrenin korunması, evre bilincinin geliştirilmesi ve turistik konaklama işletmelerinde çevreye duyarlı yatırım ve işletme özelliklerinin teşvik edilmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda su tüketiminde tasarruf sağlama, doğal kaynakların doğru kullanımı, enerji verimliliğinin artırılması, çevreye zararlı maddelerin tüketiminin azaltılması, yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı, konaklama işletmelerinin çevreye duyarlı şekilde planlanması, tesis çalışanlarının evre bilincini artırma, iş gücünün en verimli şekilde kullanımı, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından sağlanan elektrik enerjisi desteğinden faydalanma ve sürdürülebilir rekabet üstünlüğü elde etme gibi konularda otellere yol gösterici nitelikte standartlar belirlenmiştir (TUYUP, 2017).

Permakültür Kavramı

Permakültür kalıcı kültür veya kalıcı tarımdır. Doğaya karşı çalışmaktan ziyade birlikte çalışmak felsefesidir; uzun süre ve plansız emek yerine planlı üretim demektir. Herhangi bir alana tek ürünlü bir sistem olarak bakmak yerine, bitkilere ve hayvanlara tüm işlevleriyle bakmaktır. Permakültür, ekolojinin kullanımı, entegre gıda üretimi, barınma, uygun teknoloji ve sosyal gelişim sistemlerinin tasarımının temelidir. Permakültür, ekosistemdeki tüm yaşam biçimleri arasında uyumlu bir denge arayan tarım ve insan yerleşimi için bir yaklaşımdır. Permakültür, farklı türler de dahil olmak üzere birçok türün ortak yerleşimi için ekolojik olarak iyi huylu tasarıma tamamen sistematik bir yaklaşımdır. Permakültür, ticari amaçlı arazi kullanımlarına çevresel olarak sağlam ve insancıl tepkiler sağlar. Bir kez kurulduktan sonra minimum insan müdahalesine ihtiyaç duyacak, kendi kendine yeten üretken peyzajların tasarımına ve yaratılmasını sağlar. Permakültür tasarımı, tür çeşitliliği ve türler arasındaki karşılıklı ilişkileri içerir ve Doğada meydana gelen sürekli evrimle her biri bir sonraki için çevreyi hazırlayan sistem kurar (Baldwin, 2005).

Permakültür temelli sosyal hareketler, çevresel zorluklara bir cevap, iyi hayatı sürdürmenin bir yolu ve dünyaya dahil olmak ve ona dahil olmak için daha uyumlu bir yolun vizyonu olarak çoğalmaktadır. Ekolojik villalar, biyolojik bölgeselleşme ve kentsel dönüşüm hareketi, sosyal sistemlerin tasarımında permakültür ilkelerini uygular. Permakültürün çekirdeği, doğada tanımlanan kalıplara dayalı ve onunla uyumlu olarak tasarlanmaktadır (Aiken, 2017).

Modern endüstriyel tarım, biyolojik çeşitlilik kaybı, toprak bozulumu ve biyojeokimyasal döngülerin veya sera gazı emisyonunun değiştirilmesi gibi çevresel sorunlardan büyük ölçüde sorumludur. Tarımsal bir uygulama ve hareketin yanı sıra bilimsel bir disiplin olan Agroekoloji, daha sürdürülebilir bir tarım oluşturmak amacıyla bu sorunlara bir cevap olarak ortaya çıkmıştır. Diğer bir cevap, ekosistem taklit ve karmaşık sistem optimizasyon yöntemleri için bir çerçevenin yanı sıra tasarım ilkelerine dayanan bir tasarım sistemi olan permakültürün ortaya çıkmasıdır (Krebs & Bach, 2018).

Yöntem

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Manavgat Titreyengöl bölgesinde bulunan 5 yıldızlı bir otel işletmesi ele alınmıştır. İşletmede gözlemlerde bulunmuş ve otel sahibi ile yarı yapılandırılmış mülakat gerçekleştirilmiştir. Toplanan veriler betimsel analiz yöntemi ile analiz edilerek belli temalar halinde sunulmuştur.

Bulgular

İşletme Hakkında Genel Bilgiler

Otel işletmesi Antalya ili Manavgat ilçesi Sorgun-Titrengöl mevkiinde yer almaktadır. Tesis 1984 yılında önce kamping başlamış, sonra tatil köyüne dönüştürülmüştür. Sonrasında ticari kaygılarla otelciliğe geçilmiştir. Kamping zamanından bu yana 35 yıllık bir işletme olarak faaliyet göstermektedir. Otel Akdeniz kıyısında denize sıfır, Manavgat Irmağı'na ve Titrengöl'e 100 metre mesafede, Sorgun Ormanı ile çevrili konumdadır.

Temalar Halinde Mülakat Verileri

Yeşil evre

“Yeşili koruyan bir anlayışla hareket ettik. Çevreye karşı duyarlılığımız yeşille başlar, doğayı korumakla olur. Biz otel olarak burada yetişecek bütün bitki çeşitlerini bulunduruyoruz. Yani nardan ama, zakkumundan zeytinine kadar değişik doğal bitkilere kadar burda barındırıyoruz. Biz bölgemizi yeşillendirmek, ieklendirmek istiyoruz. 100 000 TL gibi bir bütçe ile Orman Bakanlığı ve TEMA ile birlikte etrafımızı iek açan bitkilerle süslemek istiyoruz. Bölgemize iek bölgesi diyeceğiz. Cennet Kırydı şimdi de cennet çiçeği diyeceğiz. Ayrıca Akdeniz Üniversitesi ile birlikte otelimizin bahçesinde organik tarım ve permakültür uygulamaları yapıcız.”

Otellerin evreye Zararı

“Biz buraya geldiğimiz zaman kır çiçekleri vardı. Bu bölge cennet kır olan bir bölge. Deniz, orman, göl, ırmak var, tabii klima var. Bu doğal özellikler kır çiçeklerini yetiştiriyordu. Ne zaman oteller yapıldı, bu ortam kalmadı. Önceden Manavgat Irmağı'nın serinliğini alırdık ama şimdi binalar kapattığı için alamıyoruz.”

İşletme Atıkları

“İşletmeden çıkan atıkları bildiğin klasik yöntemle gönderiyoruz, imha ettiriyoruz. Tekrar dönüşüm olayımız tesisimizde yok. Yağ atıklarını bir firmayla anlaşıyoruz onlar alıp götürüyor, kanalizasyona verilmiyor. Bizde Avrupa'da evlerdeki gibi cam, plastik, şişe hep ayrı atılır. Bu durum güvenlik ve kameralar tarafından denetlenir. Kimyasal atık olarak pil gibi malzemeler çıkıyor, bunlar da daha özel kaplarda toplanıyor.”

Gürültü Kirliliği

“Yerleşim yerlerine uzağız ve gürültü kirliliği yapacak bir aktivitemiz yok. Birinci problemimiz havayı fişek. Burası Turizm Bakanlığından doğal yaşam alanı, eko bölgesi ilan edildi, tescillendi. Bölge yönetimi olarak karar aldık; denizin 2 km içinde ancak havayı fişek atabilmen lazım. Ancak çoğu tesis, havayı fişek atılır ibaresini kullandıkları için, müşteriye söz verdikleri için bunu hiçe sayıyorlar. Bunlar doğaya, kuşlara, köpeklere, hayvanlara hatta bebeklere rahatsızlık veriyorlar. Bütün bölge bundan sorumludur, buna dur demeleri lazım. Burası aynı zamanda 16-17 ülkeden kuşların uğrak yeri ve burada 174 çeşit kuş yaşamakta. Bu aslında bir turizm kaynağı. Bunu tanıtmayı bırak, böyle pervasızca ne valiliği ne

jandarmayı dinliyorlar, havayı fişek atıyorlar. Elbette karşıyız, kendi ülkelerinde gitsin yapsınlar.”

Fauna Zenginliği

“Bizim burası aynı zamanda caretta caretta yumurtlama alanı. Bizler gelerek buraları onların elinden aldık. Bu sebeple bunlara yaşama hakkı veren tesislerin başında geliyoruz. Bunların yumurtlama zamanında karartma yapıyoruz. Müşteriye bunu açıklıyoruz, onlarda anlayışla karşılıyorlar. Bu bakımdan tesisimiz tüm hayvanlara karşı duyarlı. Bu bölgede sincabımız var. Hayvan çeşitliliğimiz var.”

Aydınlatma

“Aydınlatma işini dip aydınlatmalarla çözdük. Enerji tasarrufu için ışık olup da ısı vermeyen özel ampuller kullanıyoruz. Ayrıca artık koridorlarda sensörlü sisteme geçiyoruz, bugünkü çalışmam da oydu, sensörleri sipariş verdirdim. Gelişmiş ülkelerde güneşten, rüzgardan elektrik elde ediyorlar. Bizde pahalıya geliyor. Avrupada 30 yıllık kredi veriyorlar. Ama bu sene bunu da düşünürüm.”

Temizlik Ürünleri

“Temizlik malzemelerini ehli kişilere, eğitim verdirerek en zararsız hale getirerek kullanıyoruz. Daha çok doğal çözücü malzemeleri istiyoruz. Aslında doğal ürünler değil, kimyasallar pahalıya geliyor. Bunlar zaten Tarım Bakanlığı tarafından sık sık denetleniyor.”

Isıtma

“Isı kaybı için odalarda enerji saver kullanıyoruz. Odalarda ısıyı muhafaza için çift cam kullanıyoruz. Sıcak suyun %50-60'ını güneş enerjisinden elde ediyoruz. Batıda bu konuları devlet denetliyor. Bizde görsellik daha öne çıkıyor.”

Su Tüketimi

“Suyu idareli kullanmak için, mushuğa ağızlık takıyoruz, suyu hava karışımını veriyor. Sensörde kullanıyoruz.”

Çevre Eğitimi

“Çevre konusunda personele birçok eğitim verdiriyoruz. Bu eğitimlere personelin bakışı birim amirlerinin yönlendirmesine bağlı. Bu belgeler CV lerinde yer alacak. Belgenin işe yaradığının farkına varıyorlar. Tesisler de belgeli personele daha sıcak bakıyorlar.”

Çevre İle İlgili Belgeler

“Yeşil yıldız ve mavi bayraklı bir işletmeyiz. Bisiklet dostu bir oteliz. Belge veren kurumlar şikayet olduğunda denetime geliyorlar. Yeşil yıldız biz 4 yılda aldık. Yeşil yıldız almak kolay değil. Eskiden yeşil yıldız aldığında elektrikte %25 devlet yardımı vardı. Ama şimdi yok. Yeşili bilen adam o tesisi seçiyor. Pazarlamada avantajı var.”

Yerel Halk ile İlişkiler

“Çalışanların seçiminde yerel halktan olup olmadığına bakılmıyor. Evi barkı olan adamı daha çok tercih ediyoruz. Bu Manavgatlı olmuş dışarıdan gelmiş hiç fark etmiyor. Manavgat ve çevresinde ikamet edenler bizim için daha avantajlı oluyor. Yerel halkı da kazanmış

oluyoruz. Lojmanda başıboş oluyor. Yerel halka sosyal etkinliklerde destek veriyoruz. Belediyeye destek oluyoruz. Sporculara destek oluyoruz. Okullara desteklerimiz oluyor. Tedarikçilerimize gelince kim kaliteli kim daha ucuza verirse ondan alıyoruz. Manavgatlı da olur, Trabzonluda, Mardinli de.”

Yerel Kùltürü Koruma

“Yerel kùltürü koruma konusunda fazla bir etkinliğimiz yok. Animasyon şovlarda Kenyalılar, Latin dansları var. Bizim folklorümüzü sergileyemiyoruz.”

Sonuç ve Öneriler

Sanayileşme ile gelen yeni dünya düzeni toplumun düşünce ve davranış yapısını derinden etkilemiştir. Özellikle çevresel boyutta bir dönüşüm yaşanmaya başlamıştır. Doğal kaynakların dikkat çekici boyutlarda tüketilmesiyle, çevreci yaklaşımlar önem kazanmıştır. Sanayi devriminin ideal toplum hayali çevresel bozulmalarla karamsar bir gerçekliğe dönüşmüştür. Sürdürülebilir kalkınma anlayışıyla güç kazanan çevreci yaklaşımlar çoğu sektörü olduğu gibi turizmi de etkilemiş ve günümüzde çokça konuşulan sürdürülebilir turizm kavramına zemin oluşturmuştur.

Turizm faaliyetlerinin birçok ekonomik faaliyetle doğrudan ve dolaylı ilişkide olması ve bu faaliyet alanlarında ekonomik gelişmeyi uyarıcı etkisi turizm sektörünün önemini daha da arttırmaktadır. Doğal, kültürel ve tarihi değerler turizm sektörünün kaynaklarını oluşturmaktadır. Turizm gelişiminin gelecekte de sürmesi ve çevre bilinci yüksek turist kitlesi için çekiciliğinin uzun dönemde devamı, söz konusu kitlenin motivasyonlarını arttıran çevresel ve doğal değerlerin korunmasına bağlıdır. Sürdürülebilir turizm politikasının geliştirilmesinde tüm paydaşların, özellikle yerel halkın katılımı önemlidir. Yerel halkın en fazla katılım gösterdiği boyut çevresel sürdürülebilirlik olarak gör÷lmektedir.

Otel işletmelerinde sürdürülebilir uygulamalar ekonomik, çevresel ve sosyo-kùltürel unsurların yanında, müşteri memnuniyeti, çevre eğitimi konularını da içerir. Çevre yönetimi oteller için rekabet avantajı sağlamada bir kaynak olarak değerlendirilebilir. Otellerin çevresel proaktiflikleri ile ekonomik performans düzeyleri arasında bir ilişki söz konusudur. Otellerde elde edilen çevresel proaktivite derecesi büyüdükçe performans seviyeleri artmaktadır. Düzgün bir şekilde planlanmış, tasarlanmış ve sürdürülebilir şekilde işletilen oteller, iktisadi, çevresel ve sosyo-kùltürel avantajların yanı sıra sürdürülebilir cazip iş fırsatlarına sahip olurlar.

Otellerde “Yeşil Yıldız” uygulaması sürdürülebilir turizm kapsamında çevreye duyarlı konaklama tesislerine verilen bir tür çevre etiketi uygulamasıdır. Çevrenin korunması, çevre bilincinin geliştirilmesi ve turistik konaklama işletmelerinde çevreye duyarlı yatırım ve işletme özelliklerinin teşvik edilmesi amaçlanmıştır.

Araştırmaya konu olan “Yeşil Yıldız” sahibi otel işletmesi genel olarak çevreci uygulamalar yürütmektedir. Atık yönetimi konusunda yapılması gerekenler vardır. Otel işletmesi maliyet yüksek olduğu için yenilenebilir enerji kaynaklarını tam olarak kullanamamaktadır. Oysa otelin bulunduğu bölge güneşi, rüzgar ve su kaynakları bakımından çok zengindir. İşletme yerel halka spor sponsorluğu ve sosyal yardımlarla destek olmaktadır. Ancak çalışanlarını ve tedarikçilerini yerelden temin etme konusuna daha fazla önem vermelidir. Otel sahibi ile yapılan görüşmeler neticesinde otel bahçesinde yaklaşık 2 dönüm arazide permakültür çalışmaları başlatılmıştır. Özünde sürdürülebilirliği barındıran ve kendi kendine yeten sistemler oluşturmayı hedefleyen bu çalışmalar işletmeye yol gösterici olacaktır.

Kaynakça

- Aiken, G. T. (2017). Permaculture and the social design of nature. *Geografiska Annaler, Series B: Human Geography*. <https://doi.org/10.1080/04353684.2017.1315906>
- Ayaş, N. (2007). ÇEVRESEL SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM GELİŞMESİ. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*.
- Ayuso, S. (2006). Adoption of voluntary environmental tools for sustainable tourism: Analysing the experience of Spanish hotels. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*. <https://doi.org/10.1002/csr.103>
- Baldwin, G. (2005). Permaculture Definitions. In *Permaculture Activist*.
- Berezan, O., Millar, M., & Raab, C. (2014). Sustainable Hotel Practices and Guest Satisfaction Levels. *International Journal of Hospitality and Tourism Administration*. <https://doi.org/10.1080/15256480.2014.872884>
- Beyhan, Ş., & Ünügür, S. (2010). Çağdaş Gereksinimler Bağlamında Sürdürülebilir Turizm Ve Kimlik Modeli. *İTÜDERGİSİ/A*.
- Biçici, F. (2014). Datça Yerel Halkının Sürdürülebilir Turizm Gelişimine ve Turizm İşletmelerine Yönelik Tutumları. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*.
- Bohdanowicz, P., Churie-Kallhauge, A., Martinac, I., & Rezachek, D. (2001). Energy-Efficiency and Conservation in Hotels – Towards Sustainable Tourism. *4th International Symposium on Asia Pacific Architecture*.
- Bohdanowicz, P., Zientara, P., & Novotna, E. (2011). International hotel chains and environmental protection: An analysis of Hilton’s we care! programme (Europe, 2006-2008). *Journal of Sustainable Tourism*. <https://doi.org/10.1080/09669582.2010.549566>
- Çalışkan, C. (2017). Sürdürülebilir Turizmin Çevre İkilemi: Toplum ve Tüketim. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*. <https://doi.org/10.15869/ITOBİAD.315860>
- Claver-Cortés, E., Molina-Azorín, J. F., Pereira-Moliner, J., & López-Gamero, M. D. (2007).

- Environmental strategies and their impact on hotel performance. *Journal of Sustainable Tourism*. <https://doi.org/10.2167/jost640.0>
- Council, G. S. T. (2015). Global Sustainable Tourism Council Criteria for Hotel and Tour Operators. *Global Sustainable Tourism Council*. <https://doi.org/10.1016/B978-0-7506-6438-7.50012-1>
- Erdoğan, N. (2012). Çevre Duyarlılığı Bağlamında Seyahat Acentelerinin Web Siteleri Üzerine Bir Değerlendirme / An Evaluation of Environmental Concerns of Travel Agencies in Their Web Sites. *Journal of History Culture and Art Research*. <https://doi.org/10.7596/taksad.v1i4.64>
- Krebs, J., & Bach, S. (2018). Permaculture-scientific evidence of principles for the agroecological design of farming systems. *Sustainability (Switzerland)*. <https://doi.org/10.3390/su10093218>
- Kuter, N., & Ünal, H. E. (2009). Sürdürülebilirlik Kapsamında Ekoturizmin Çevresel, Ekonomik ve Sosyo-Kültürel Etkileri. *Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*.
- Lee, J. S., Hsu, L. T., Han, H., & Kim, Y. (2010). Understanding how consumers view green hotels: How a hotel's green image can influence behavioural intentions. *Journal of Sustainable Tourism*. <https://doi.org/10.1080/09669581003777747>
- Mihalič, T., Źabkar, V., & Cvelbar, L. K. (2012). A hotel sustainability business model: Evidence from Slovenia. *Journal of Sustainable Tourism*. <https://doi.org/10.1080/09669582.2011.632092>
- Pelit, E. (2015). Sürdürülebilir Turizm Mi? Turizmde Sürdürülebilirlik Mi? Kavramsal Bir Tartışma. *Gumushane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi*. <https://doi.org/10.17823/gusb.220>
- Prayag, G., Dookhony-Ramphul, K., & Maryeven, M. (2010). Hotel development and tourism impacts in mauritius: Hoteliers' perspectives on sustainable tourism. *Development Southern Africa*. <https://doi.org/10.1080/0376835X.2010.522832>
- Yıldız, E. (2016). Yeşil Pazarlama. *Gumushane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi*. <https://doi.org/10.17823/gusb.340>